

Панкреатит — компетенція експертів

26–27 травня 2016 р. у Києві пройшов Європейський майстер-курс для гастроентерологів, терапевтів, сімейних лікарів, хірургів, ендоскопістів, онкологів і дієтологів «Панкреатологія: минуле, сьогоднішня і майбутня діагностики та лікування». Організували його Європейський і Український клуб панкреатологів, Каролінський інститут (Швеція), Українська гастроентерологічна асоціація, Національний інститут хірургії та трансплантології імені О.О. Шалімова, Національний медичний університет імені О.О. Богомольця, Національна медична академія післядипломної освіти імені П.Л. Шупика. Прочитали лекції та розглянули клінічні випадки провідні професори з країн Європи — Німеччини, Швеції, Великобританії, Угорщини, Білорусі та України.

Перш за все, варто зауважити, що сам факт проведення заходу такого масштабу і значення є певною мірою унікальним. А вже вперше за 48-річну історію Європейського клубу панкреатологів зустріч відбулася в одній із країн СНД. Більш того, це право Український клуб завоював у конкуренції з Німеччиною і Великобританією. Звичайно, справа не в географії та не у питанні престижу, а в першу чергу, — у визнанні та високій оцінці вагомому внеску вітчизняних фахівців у розвиток світової медичної науки, зокрема панкреатології.

У рамках навчального курсу на засадах доказової медицини висвітлено питання діагностики, консервативного, ендоскопічного та хірургічного лікування гострого і хронічного панкреатиту, кіст, пухлин підшлункової залози (ПЗ). Окремі лекції були присвячені дієтології, діагностиці та лікуванню зовнішньосекреторної недостатності ПЗ.

З лекцією — майстер-класом «Панкреатологія: історія і перспективи» виступила президент Українського клубу панкреатологів, доктор медичних наук, професор **Наталія Губерґріц**. Вона навила багато цікавих фактів (із тих, що на сьогодні достовірно відомі) з історії становлення панкреатології — від найперших спроб дати анатомічний опис і визначити локалізацію ПЗ до головних етапів поступового розвитку розуміння і систематизації знань щодо її функції в організмі.

Питання епідеміології та можливостей діагностики захворювань ПЗ, у тому числі панкреатичної недостатності, в Україні, висвітлив у своїй доповіді професор **Юрій Степанов**, директор ДУ «Інститут гастроентерології Національної академії медичних наук (НАМН) України».

Зокрема, він зазначив, що протягом останніх десятиліть зберігається чимала розповсюдженість хвороб ПЗ, що становить серйозну медико-соціальну проблему для більшості країн світу, у тому числі України,

адже впливає на економіку, суспільство, здоров'я та якість життя людей у зв'язку з високою частотою тимчасової непрацездатності, інвалідизації населення, значною летальністю від гострого панкреатиту.

Протягом двох останніх десятиліть проведено кілька епідеміологічних досліджень, в яких узагальнено тенденції рівня госпіталізації, захворюваності на хронічний панкреатит; проаналізовано етіологічні фактори, що призводять до розвитку захворювань. За даними літератури, у країнах Європи рівень захворюваності на хронічний панкреатит коливався в межах 8–26 на 100 тис. населення: найвищий показник відзначено в Франції (26) та Фінляндії (23), найнижчий — у Швейцарії (8). Ю. Степанов також наголосив на тому, що при обговоренні цієї проблеми важливо усвідомити, що об'єктивні офіційні статистичні дані щодо розповсюдженості хронічного панкреатиту в Україні практично відсутні, адже патологію не реєструють як окрему нозологічну форму, натомість вона входить до групи захворювань ПЗ. Але й наявні дані свідчать, на жаль, про зростання кількості хворих, а темп, з яким це відбувається, суттєво перевищує темпи підвищення загальної розповсюдженості хвороб органів травлення.

Поглиблений аналіз за регіонами України виявив 5 територій із дуже високими показниками поширеності патології: м. Київ, Одеська, Дніпропетровська, Вінницька

та Хмельницька області. Важливою видається і та обставина, що рівень поширеності в деяких областях і адміністративних територіях значно відрізняється від показників по Україні в цілому. Найбільш виражені негативні зміни щодо хвороб ПЗ зафіксовано в дорослій популяції Миколаївської та Полтавської областей. Темп зростання поширеності патології в цих областях вищий за середній у країні в 2,0 і 1,8 раза відповідно. Це вимагає вивчення проблеми з урахуванням екологічних, кліматичних та інших особливостей регіонів, а також медико-соціальних факторів.

Щодо діагностики панкреатиту, зокрема інструментальної, експерт зауважив, що вона побудована на методах візуалізації ПЗ, серед яких в Україні широко застосовують сонографію. Ключовими методами диференційної діагностики хронічного панкреатиту є такі методи візуалізації, як комп'ютерна томографія, магнітно-резонансна томографія, трансабдомінальна ультрасонографія. Однак застосування цих методів в Україні обмежено з економічних причин: медичні заклади не завжди спроможні придбати необхідну апаратуру, а там, де вона наявна, вартість діагностики для пацієнта є досить високою.

Резюмуючи, Ю. Степанов підкреслив, що найактуальнішим є питання офіційної статистики щодо хронічного панкреатиту. Тож на рівні Міністерства охорони здоров'я

Україні належить вжити певних заходів, аби привести статистичні форми України та методи оцінки у відповідність із міжнародними нормами.

Коментуючи тему, модератор і голова пленарного засідання, професор **Наталія Харченко**, завідувача кафедрою гастроентерології, дієтології та ендоскопії Національної медичної академії післядипломної освіти імені П.Л. Шупика, головний позаштатний спеціаліст МОЗ України за спеціальністю «Гастроентерологія», зауважила: «Проблема підвищення захворюваності на цю патологію, дійсно, викликає велику стурбованість. А щодо статистики, то, з одного боку, — це найменш точна наука, яка є в світі, причому це стосується всіх показників: кількості людей, тривалості життя тощо. У тому числі деякі питання до статистики щодо захворюваності завжди були, є й будуть. З іншого боку, ми знаємо чимало фактів гіпердіагностики — як хронічного холециститу, так і хронічного панкреатиту. Тому наші лікарі повинні й надалі вивчати цю патологію, уточнювати критерії діагностики. Тож є пропозиція до президента Української гастроентерологічної асоціації провести регіональні конференції, зібрання осередків Асоціації з питань критеріїв діагностики хронічного панкреатиту».

Професор **Галина Фадєєнко**, директор ДУ «Національний інститут терапії імені Л.Т. Малої НАМН України», говорячи про фактори ризику виникнення захворювань ПЗ, підкреслила, що їх може бути

чимало, але до основних відносять:

- зловживання алкоголем;
- безконтрольний прийом цілої низки медикаментів;
- інфекції (вірусні, бактеріальні, паразитарні інвазії);
- генетичні особливості;
- порушення обміну речовин.

Вагоме несприятливе значення має контакт із токсичними речовинами (побутова хімія, у сільському господарстві — різноманітні отруйні речовини, добрива тощо). Гострий панкреатит може розвинути в результаті травми живота після оперативних втручань та внаслідок нещасного випадку. Велике значення має такий фактор, як порушення режиму харчування (прийом великої кількості жирної їжі; поєднання алкоголю з жирною і гострою їжею). Особливо небезпечно, якщо людина наїдається на голодний шлунок і супроводжує свою трапезу вживанням алкоголю (невипадково напади гострого панкреатиту і загострення хронічного часто виникають після свят). Також фактором ризику є жовчокам'яна хвороба. Саме її ускладненням є близько 20% випадків панкреатиту. Крім цього, до чинників ризику відносять багато алергічних та аутоімунних порушень.

Аби зменшити вплив вищенаведених факторів, існує чимало рекомендацій, зокрема:

- відмова від алкоголю та куріння;
- збалансоване харчування;
- вживання значної кількості рідини;
- обережне застосування медикаментів тощо.

Наразі в медичній літературі є повідомлення щодо досліджень, які свідчать, що хронічний панкреатит може бути пов'язаним з дефіцитом селену.

У своїй доповіді доцент **Сергій Музика**, хірург-ендоскопіст, медичний директор медичного центру «Olymed», висвітлив діагностичні можливості ендосонографії в Україні, після чого кожен бажаючий мав нагоду виконати на тренажері тонкогловку біопсію під контролем ендосонографії.

Отже, у рамках дводенного майстер-курсу учасники отримали унікальну можливість прослухати лекції визнаних вітчизняних та європейських експертів галузі і збагатити свої знання з діагностики, консервативного, хірургічного і ендоскопічного лікування гострого і хронічного панкреатиту, кіст, пухлин ПЗ; дієтології, діагностики та лікування зовнішньосекреторної недостатності ПЗ:

- «Гострий і хронічний панкреатит» — професори **Tobias Keck** (Німеччина), **Stephan Haas** (Швеція), **Dóra Moszbacher** (Угорщина), **Guralp Ceyhan**

(Німеччина), **Joachim Mössner** (Німеччина), **Peter Hegyi** (Угорщина), **Akos Szucs** (Угорщина), **Н. Губерґріц** (Україна), **С. Ткач** (Україна);

- «Ферментна замісна терапія» — професори **Matthias Löhr** (Швеція), **Н. Губерґріц** (Україна);
- «Базисна панкреатологія для клініцистів» — професор **Alexei Tepikin** (Великобританія);
- «Пухлини і кісти підшлункової залози» — професори **Marco Del Chiaro** (Швеція), **Guralp Ceyhan** (Німеччина), **В. Корчак** (Україна);
- «Сучасні методи діагностики патології підшлункової залози (ендосонографія, комп'ютерна та магнітно-резонансна томографія)» — професор **А. Литвін** (Білорусь);
- «Харчування при різній патології підшлункової залози» — професори **Н. Кравченко** (Україна), **О. Швець** (Україна);
- «Консервативне, ендоскопічне та хірургічне лікування захворювань підшлункової залози» — професори **Matthias Löhr** (Швеція), **Н. Губерґріц** (Україна), **Peter Hegyi** (Угорщина), **Tobias Keck** (Німеччина), **Marco Del Chiaro** (Швеція), **Stephan Haas** (Швеція);
- «Хірургічна панкреатологія» — професори **Tobias Keck** (Німеччина), **П. Кондратенко** (Україна), **Guralp Ceyhan** (Німеччина), **Marco Del Chiaro** (Швеція), **І. Хом'як** (Україна), **К. Корчак** (Україна);
- «Комплексний підхід до лікування ускладнень захворювань підшлункової залози» — професори **Guralp Ceyhan** (Німеччина), **І. Хом'як** (Україна);
- «Міжнародні рекомендації з діагностики та лікування різних захворювань підшлункової залози» — професори **Matthias Löhr** (Швеція), **Peter Hegyi** (Угорщина), **Marco Del Chiaro** (Швеція).

Важливо зазначити, що вся представлена під час заходу інформація заснована на результатах доказових досліджень.

*Тетяна Стасенко,
фото автора*